

4805

פרוטוקול מס' T / 119

מישיבת ועדת הכספים, שהתקיימה בתל-אביב,
יום ה', 30.7.59, כד' בתמוז תשי"ט בשעה
1630

נכחו:

- היו"ר י. גורי
- י. אפרתי
- א. בהיר
- ש. דיין
- מ. חזני
- ז. סוזאייב
- ז. צור
- ח. רובין

מוזמנים:

- ד"ר ארנון
- י. ש. שפירא
- מר דינשטיין
- מר קטרון
- ש. יעקבסון

סדר היום:

- א) שחרור 4/12 מתקציב הבטחון השוטף
- ב) חוק זכיון צנורות הנפט, תשי"ט-1959.

- - - -

א) שחרור 4/12 מתקציב הבטחון השוטף

היו"ר י. גורי: אשרנו את תקציב הבטחון לאפריל-מאי-יוני-יולי מתוך בטחון שנכנס. היות והיינו תחת לחץ גדול של דברים, הפסקתי את הדיון, משום שבזאת איננו תלויים בכנסת. כינתיים היום 30 ביולי ואני רוצה לבקש את הועדה: היות ובאוגוסט בודאי נחדש את הדיון, שנשחרר עוד חלק מתקציב הבטחון, כלומר בסך הכל חמשה חלקי שנים-עשר של התקציב.

הוחלט: לשחרר חלק נוסף מתקציב הבטחון לשנה השוטפת, כלומר עד כדי חמשה חלקי שנים-עשר של התקציב בסך-הכל, ולהודיע על כך למשרד הבטחון.

ב) חוק זכיון צנורות הנפט, תשי"ט-1959

היו"ר י. גורי: לכנסת אנחנו צריכים להביא לקריאה שניה ושלישית את החוק. לא ועדת הכספים, ועל אחת כמה וכמה לא הכנסת, יוכלו בפרק הזמן של שנים-שלשה ימים אלה לנהל דיון על שתי התוספות, והדיון בעיקר מתנהל על שבעת סעיפי החוק, וזה משמש רק חומר נוסף שיהיה צורך מפעם לפעם להסתייע בו.

מ. חזני: אני מכין שזה קשור גם כן לחוק.

היו"ר י. גורי: אני שואל אם הפרוצדורה הרגילה חלה גם על שני המסמכים האחרים. לפי המהלך שנקבע לעצמנו, נצטרך גם לקבוע את מסגרת הזמן.

ז. סוזאייב: לפי מה שאני קורא בחוק, תוספות א' ו-ב הן חלק בלתי נפרד של החוק, כי בזמן אישור החוק מסמיכים את שר האוצר לחתום על חוזים אלה.

י.ש. שפירא: לא.

ז. סוזאיב:

גם אם הנחתי נכונה, כדי להיות מעשיים הייתי מציע לא להיכנס לחומר זה ולבקש את ההשפירא וארנון להסכים לנו את הנקודות העיקריות של ההסכמים האלה. כולנו יודעים שאפשר או לקבל או לדחות. אם אחר כך תהיינה שאלות, נשאל.

מ. חזני:

מה דין שני המסכמים האלה? אפשר לקבלם או לדחותם, או שאפשר גם להכניס בהם שינויים? אם התשובה היא, שאין מקום להכניס שינויי - וזה מתקבל על הדעת - אני מצטרף למשאלתו של ח"כ סוזאיב.

ח. רובין:

מה שקרוי "שטר זכיון" הוא חלק של החוק, לפי הניסוח, וכנספחים לחוק, ויש בזה הגיון לא רק כתקדים. יש כאן חקיקת מסים שלמה, ולכן מוכן מאליו שזה חלק של החוק, ואני מתאר לי שלא רק מדינת ישראל עומדת על כך. אני חושב שזו גישה נכונה. ישנה שאלה שניה, מעשית. יש בתוך עניין זה כמה דברים שאינני שלם אתם כל כך. אינני רוצה להאריך את הדיונים, אבל יש כאן שורת ענינים הראויים לדיון. אינני יודע באיזו מידה הממשלה השאירה לעצמה אפשרות לתקן דברים, אבל זה נראה לי ברצוני.

אשר לנוסח החוק (בלי הנספחים) אני יכול להגיד מראש מה אני רוצה לשנות: אני רוצה לכל ההסכמים הנזכרים כאן לפחות אישור ועדת הכספים, אם לא אישור הכנסת. כמו כן אני רוצה להכניס לרשימת ההסכמים את הסכם המכר, בתוספת האישור הדרוש.

א. בהיר:

אני רוצה לדעת אם הכרחי להשאיר את המלה "זכיון" או מספיק לכתוב: "חוק צנזורות הנפט".

ד"ר ארנון:

אשר לרקע המסמך והמ"מ: - אני יודע ששר האוצר אמר בכנסת, שהיה מו"מ ארוך גם במוכר תנאי ההסכם. כשהתחלנו לפני שנתיים, היתה התפיסה קצת אחרת. אפילו הצנזורה היה "קצת" יותר גדול והיו מחשבות אחרות ותנאים אחרים, קצת יותר טובים. נתנו מין אופציה לאותה קבוצה, והם הלכו לעולם וחזרו ואמרו שזה אינו הולך. המחשבה נשארה, ואם אני לוקח את המו"מ כפי שעמד לפני שנה, היתה מין מחשבה על הסכם שהתנאים היו הרבה יותר רעים מנקודת ראות הממשלה, ובתנאים אלה הקבוצה חשבה שהיא יכולה ללכת לשוק האמרוקאי, והיה ברור שאפילו בתנאים אלה "פאבליק איסיו" בארה"ב לא היה אפשרי. לבסוף היה מו"מ ארוך ומייגע אם משברים רבים וכל אחד מאתנו יכול להגיד שיש שם דברים שהוא אינו רואה בעין כל כך יפה, אבל יש גם פה כל מיני דברים שהצד השני אינו רואה בעין כל כך יפה. זו תמיד תוצאה של משא ומתן.

לא יכול להיות מצב שהכנסת תגיד: אנחנו מוכנים, אבל תקן עוד קצת את העניין; כי יש לי הרגשה שאם הכנסת תגיד זאת, העניין יתפוצץ. אמנם הכנסת יכולה להגיד שאינה מאשרת זאת. לא רצינו לבוא לפני החתימה של הצד השני, מפני שאיננו רוצים שהכנסת תאשר ואחר כך הצד השני יגיד שאינו רוצה. לכן הבאנו את העניין לא רק בצורה חוקית - של חוק ותוספת; זו וספת צריכה להיות חתומה, כדי לא להביא למצב בדיוק הפוך, שהצד השני יבוא ויודרוש שינויי סעיף - ויש סעיפים כאלה שאנחנו לא היינו אף פעם כל כך בעד, ויש סעיפים שהם איתם כלק אוהבים. שני שטרי הזכיון חתומים, והסעיף האחרון אומר שזה יקבל תוקף חוקי עם אישור הכנסת. אם הכנסת אומרת שהיא מאשרת את הצד השני אינו יכול לזוז יותר. כלומר, זו רטיפיקציה.

שאלת ח"כ בהיר היא, לפי דעתי, הדוגמה למה שאינו רצוי. אתה יכול לשכנע אותי, אבל דבר שבבילך הוא טוב - שבבילם הוא הדבר הטוב ביותר, וזה נראה להם כדבר מטריאלי. דנו הרבה על המלה והיועץ המשפטי שלנו אמר שבעצם ניתן לסדר זאת בלי המלה הזאת.

א. בהיר:

אני שאלתי אם בחוק אפשר למחוק את המלה.

ש. דיין:

לי נדמה שזכיון, גם מבלי לכתוב זאת - למפרע ידוע שיש לו עדיפות לגבי ההמשך. מה יהיה

אחרי 49 שנה?

י. ש. שפירא:

אחרי 49 שנה הממשלה תעיין בעין יפה כבקשה מצידם להאריך. הממשלה צריכה לדון בכובד

ראש ותו לא.

ח. רובין:

אני מבין שזו לא התחייבות משפטית.

י. ש. שפירא:

זו גם התחייבות משפטית.

ד"ר ארנון:

המחשבה היא, שאחרי 49 שנים זה שלנו. אם ירצו להאריך זאת - ישלמו עוד פעם.

היו"ר י. גורי:

יש להניח שמשתמע מסעיף זה, שאם הממשלה אינה רוצה בעצמה לנצל והיא רוצה להמשיך, אזי כתנאים שווים הם קודמים?

י. ש. שפירא:

גם זה לא. העין היפה היא, שהיא תדון בכובד ראש, ויש להניח שבאותם תנאים תתן לו דין קדימה, אבל אין חובה. זו התחייבות מוסרית.

היו"ר י. גורי:

כלומר, זו לא התחייבות פורמאלית אלא התחייבות מוסרית.

ש. דיין:

8% רבית - זה כדולרים או במטבע אחר, או במטבע שלנו? ומה יהיה דין פיהולת בזמנו,

כשגם הדולר פוחת?

י. ש. שפירא:

אין הצמדה לגבי הדולר. אם הדולה יפחת, בכל זאת תמשיך לתת להם דולרים.

ש. דיין:

ראיתי שהם משלמים לנו לפי דונם. השאלה היא אם רק זה או שיש עוד תשלומים אחרים. לדעתי זה מעט מאד. ביחס לדונמים, תלוי איפה נמצא הדונם. יש שם סעיף שמדובר על רשות בידם להיכנס לכל מקום. אינני רוצה שיכנסו לנהלל ויהרסו את נהלל. מה יהיה היום, אם הם יכנסו לישובים עירוניים או כפריים? אנחנו צריכים להרוס זאת, לפי מה שהבינותי. מי יכריע והיכן תהיה ההכרעה במקרה של חילוקי דעות?

י. ש. שפירא:

כאן, אבל הכורך יבוא מחו"ל. זה יהיה בורך יחיד.

א. בהיר:

(א) איך מורכבת החברה; (ב) איך קרה שהכרון קבל יפוי-כח בלעדי לנהל את המו"מ עם הממשלה? (ג) איך אפשר לבטל את הזכיון? (ד) מה פירוש "מדיניות בינלאומית גבוהה" ו"כח עליון"? אבקש הסבר על סעיפים 38 ו-40.

מ. חזני:

האם חוק שעות עבודה ומנוחה מחייב את החברה? לאמור, שהיא תזדקק לפחות לאישור

שר העבודה?

י. ש. שפירא:

התשובה היא: כן.

ח. רובין:

הייתי רוצה לראות את 4 ההסכמים שאנחנו יודעים על קיומם.

י. ש. שפירא:

גם אני הייתי רוצה לראות אותם.

ח. רובין:

היות ואינני בקי, אינני מתאר לי שהסכמים אלה, או עיקר תכנם אינו ידוע - וכעיקר ההסכם הראשון שהוא החשוב ביותר; (ב) מה אחריות הממשלה לכמות ההזרמה? אם יש אחריות מלאה בהסכם ל-8% נטו, כי אז זה 8% מההשקעה, ואז אין זה תלוי בכמות הנפט המוזרם. אני רוצה לדעת אם ההתחייבות לתשלום 8% נטו מההשקעה היא התחייבות נוספת, נוסף לכמות ההזרמה (הקומולטיבית); או, אם איננה קומולטיבית, מה היחס בין שתי התחייבויות אלו? (ג) מה הם התשלומים שהממשלה צריכה לקבל לא בשביל השירותים הימיים והמיכליים אלא בשביל הצנור? (ד) אם הכרון רוטשילד חושב שחזני ורובין הם כה מוכשרים שהם צריכים להיות המנהלים, והם אינם מוכנים לעבוד בפחות מחצי מיליון לירות משכורת לשנה - זו הרי הוצאה שוטפת, וההוצאה שוטפת הזאת יכולה להיות בכלל תוספת הכנסה לגמרי לא מוסוויית. השאלה היא: הקונצסיונר מנהל את החברה ויחד עם הנהלתו, כשהסיכון לטובה הוא עליו - איך אפשר להתערב בשאלת "קוסט פלוס" בהסכם הזה? (ה) אם אחד הצדדים רוצה להוציא לפועל או לבטל פסק בורך, לפי אעזה דיון זה יתנהל? (ו) אני רוצה לשאול על פרטי האמוריטציה - איזה תשלומים, באיזה מטבע ומה מידת אחריות הממשלה כעבור 15 שנים? (ז) מה פירוש הסעיף המשונה שמדריך אותנו לגבי ההסכם שצריך להיעשות על אחריות הממשלה, הנמשכת גם כשנוטשים את הזכיון בגלל רשלנות החברה? האם זה רק בקשר

לקיזוז או בקשר לדברים אחרים? (ח) מה מידת המתחרים?

ז. סוזאיב:

האם נכונה הנחתי, לאור דברי שר האוצר, שאם מוציאים כאן אג"ח על 16 מיליון והון מניות ל-4 ומניות ניתנות לפדיון ואם מכיחים 8% נטו על ההשקעה - האם נכונה הנחתי, שהתחייבות של הממשלה להכטיח הכנסה 8% נטו הולכת ופוחתת משנה לשנה, ולמעשה עם החזרת כל סכום אג"ח ופדיון הון המניות למעשה תפוג ההתחייבות על ההכטחה של 8%?

א. בהיר:

מי יקבע גודל הקרנות אשר מותר לחברה לצבור במאזנה ומה יהיה גורלן בגמר הזכיון?

מר קטרון:

כמה מלים לשאלה פרוצדורלית משפטית: שני שטרי הזכיון כבר התומס. אין הכנסת מתבקשת להסמיך את שר האוצר לחתום עליהם. שני שטרי הזכיון הם חלק של החוק ולכן הועדה צריכה, כשהיא מביאה את החוק לקריאה שניה ושלישית, לצרף את התוספות. עם זאת, ואף על פי שזה חלק של החוק, סבור אני שאין מקום להצבעה בכנסת על התוספות האלה, ועצם ההצבעה על הסעיף הראשון והשני בחוק, לדעתי מספיקים ואין כל מקום להצבעות נוספות על התוספות. אין מקום להצבעות על התוספות ועל סעיפי התוספות. אני סבור שאין צורך ואין מקום להצבעות על התוספות, כיון שההצבעה על סעיף 1 וסעיף 2 כוללת כתובה את תוכן כל התוספות, וכמובן שאין לשנות את התוספות - כיון שזו עיסקה מסחרית, אלא בהסכמת שני בעלי הדין.

היו"ר י. גורי:

כאיש פשוט אני יכול לומר, שאם פתחת ואמרת שמסמך זה תתום, אני יכול לדחותו או לקבלו ואינני יכול לשנות בו. מכיון שאינני יכול לשנות בו, אין לי צורך לברר סעיפים.

ח. רובין:

לדברי מר קטרון. אילו אמר שאין תכלית בענין זה - נוח. הוא יכול היה להגיד: הממשלה אינה מוכנה לקבל אפילו תיקון של פסיק באתר משני המסמכים. אבל לא אוכל להשלים עם ההודעה הזאת. אני חושב שהיא לא יכולה להיות חלק של הקביעה. כל חלק של חוק עומד לדיון, וזה חלק של חוק. אם זה תכליתי או לא, זה ענין אחר.

היו"ר י. גורי:

דברי מר קטרון אינם נוגעים לשטח דברת עליו. כיועץ משפטי של הועדה הוא הגדיר את המצב כמו שהוא, ובזאת מילא את חובתו.

ח. רובין:

הוא הביע את דעתו - שאינני מקבלה - שאין לוועדה למעשה סמכות לעסוק בזה.

היו"ר י. גורי:

הוא לא אמר זאת.

מר קטרון:

אמרתי שאין מקום להצבעה על כך בכנסת.

ז. צור:

לענין ההסכמים: האם ההסכמים יוכאו לוועדת הכספים? בכנסת הצעתי שזה הסכמים יהיו באישור ועדת הכספים. אני מדבר על סעיף 3.

י. ש. שפירא:

סיפר ד"ר ארנון על ההיסטוריה של המו"מ, שנמשך למעלה משנתיים בהשתתפותי, ואני לא התחלתי בו, כך שהוא כבר עתיק יומין. כפי שכבר נאמר, היו הרבה אפשרויות של תאים ושל מבנה היחסים. הרבה מהשאלות שנשאלו כאן היו נושא למו"מ, קשה ומייגע במשך ארבעת החדשים האחרונים.

החברה (בעל הזכיון) היא חברה קנדית הרשומה בקנדה, אשר ההון שלה יהיה 21 מיליון דולר (ההון הרשום וההון הנפרע), וזה מורכב ממספר גורמים אשר בחלקם הגדול הצטרפו לענין במידה מסויימת בגלל נשיאותו של הברון רוטשילד. בדיוק כמו שהיה סנטימנט מסויים אצל הממשלה כמו"מ לענין זה שהברון עומד בראש הקבוצה, גם אצל המשקיעים בחלקם הגדול היה הדבר הזה, והם כולם, פה אחד ברצון טוב חתמו על הדוקומנט הראשון, שהם ממנים אותו לנהל את המו"מ כראות עיניו, ומה שיחליט - הם מקבלים. החברה רשומה בקנדה אבל אין לה עדיין הון רשום של 21 מיליון דולר.

הרכב הקבוצה: הברון רוטשילד - 2,5 מיליון דולר; קבוצת מיאמי - 2,5 מיליון דולר; פי.אי.סי. - 2,5 מיליון דולר; בנק לדיסקונט - 2 מיליון דולר; הבנק הלאומי - 1 מיליון דולר;

אמפ"ל - 1 מיליון דולר; בנק שוויץ-ישראל - 2 מיליון דולר; סם רוטברג - 1 מיליון דולר; שרובר - חצי מיליון דולר (יהודי מונצואלה); קבוצת משקיעים צרפתית הקשורה עם הברון רוטשילד - 2,5 מיליון דולר; "פז" ו"דלק" - כל אחת 1 מיליון דולר.

ד"ר ארנון: ל"פז" ול"דלק" נתנו אפשרות, מהכספים שיש להם, להשתתף, כי שם יהיו גם קליינטים ויכולים לשמור על האינטרסים.

י. ש. שפירא: המבנה הכספי של הקבוצה הזאת הלך וגדל תוך כדי המו"מ. היה זמן שהקבוצה לא רצתה להתחייב על כל השקעה, ואז הממשלה היתה צריכה להשקיע חלק מהסכום הזה. זה תרם לכך, בין היתר, שהמבנה הוא של זכיון וזכיון-משנה - חברה קנדית וחברה ישראלית - כי ללו הממשלה היתה משתתפת, היא לא היתה יכולה להיכנס לחברה זרה. קבלנו את העקרון, שהם יכולים להיות חברה זרה.

הזכיון הוא על הובלת כל סוג נפט שהוא דרך הארץ ולתוך הארץ. כמובן, יש פה הגדרה טכנית מאד מסובכת, אבל הכוונה היא: המדובר בנפט גלמי, דלק, פיואל-אוויל וגזולין. זכיון-המשנה הוא רק על נפט גלמי, מתוך הנחה שכל התרחבות של המפעל, אם ירצו לעשות צנור מיוחד לסוג מיוחד נוסף של דלק, דבר זה יחייב מזמן לזמן השקעות נוספות וייתכן שהשקעות אלה יצטרכו להיעשות על ידי גורמים נוספים; ולכן כל טיפוס של הנהלת העסק הגדול והמקיף הזה יחייב זכיון-משנה.

לשאלת ח"כ כהיר, אם אפשר למחק את המלה "זכיון" משם החוק. בראשית המו"מ עוד לפני שנתיים, היה מצד הממשלה נסיון גדול להשפיע על האנשים שלא ישתמשו בטרמינולוגיה של זכיון, ובסופו של דבר נציגי הממשלה יתרו בנקודה זו. הנימוק היה, שכל מפעל מסוג זה, גם בעבר בארץ וגם בארצות שיש בהן מפעלים כאלה, הוא זכיון, ואין שום סיבה - מלבד אם רוצים להצר צעדיהם - לא לקרוא לילד בשמו הנכון.

נכון מאז שאמר ח"כ רובין, שהנימוק העיקרי שמביאים את ההסכמים האלה לכנסת הוא, שהם בהרבה מאד נקודות נוגדים את הוראות החוק הכללי בארץ. לא שהם פוגעים באי-אלה עקבונות מוסריים שהם, אלא פשוט זה בניגוד לענין זה וזה, ובניגוד לסעיף אחר של חוק זה או אחר - אם אלה חוקי המסים ואם חוקים אחרים. לכן גם דעתנו היתה, שהדבר הזה טעון אישור של הכנסת בדרך חוק. אבל אין מה לדבר, שלגבי דידם זה היה תנאי בל יעבור. הם בשום אופן לא רצו לקבל על עצמם זאת, אפילו כשהצענו להם לקבל בכנסת חוק של יפוי-כח דוגמת הסעיף השלישי, ואמרו שאינם רוצים להעמיד את עצמם במצב שסעיף זה וזה אינו בהתאם ליפוי-הכוח.

נכון שהמו"מ כמשך הדברים אפריל-מאי התנהל על יסוד ההנחה, שלא רק הזכיון וזכיון-המשנה יצוינו לחוק אלא גם שלשת ההסכמים הנזכרים כאן. אולם כשהתקרבו לזמן שליש הקדמת בהונת הכנסת והיה צורך לגמרי שאם נרצה לנסח ולהסכים ולחתום על כל ההסכמים לפני שהדבר יובא לפני הכנסת העניין לא יהיה מוכן על יסוד בהונת הכנסת השלישית, ואז פירוש הדבר שהעניין צריך היה להידחות לנסח הרביעית; רק אז הוסכם ששלשת ההסכמים האלה ינוסחו ויידחתו לאחד מכן, וסעיפים 22, 23 ו-24 נותנים יפוי-כח מאד לממשלה לעשות את ההסכמים האלה; ודומה יפוי-הכוח היה, כדי שלא יהיה מקום לטענה אי-פעם שהסכמים אלה הם באיזה אופן שהוא אולטרה-דיידס.

אדבר בראשי-פרקים על תוכן הזכיון, ואעשה זאת פשוט, על ידי נגיעה בכל סעיף וסעיף.

ח. רובין: מה ההבדל בין רשיון וזכיון-משנה?

י. ש. שפירא: יכולים לתת רשיון לטפל בשטח ידוע של הפעולה לתקופת זמן קצרה. סעיף 5 הוא סעיף די חשוב ועונה לשאלות ח"כ דיין. כל קו צנור (גם בעתיד) טעון אישור של הממשלה, של שר האוצר, ודבר זה קובע לא רק את התוי אלא גם את המקום שבו הוא נגמר. כל התוי טעון אישור הממשלה, ואם הממשלה תמצא לנכון שצריך להיכנס לנהלל - יכנסו. אבל נגד זה, כנראה אין עצה בשום מדינה מודרנית.

א. בהיר:

הממשלה תהיה פה כפופה לחוק?

י. ש. שפירא:

אין שום חוק שאוסר על הממשלה להיכנס לאפיקים ולקחת את חדר האוכל לצרכי ציבור.

א. בהיר:

אבל אני יכול להתדיין בבית-המשפט ולהגיש צו-על-תנאי.

י. ש. שפירא:

אתה יכול להגיש צ"ל ואין לי ספק שלא תקבל אותו. סעיף 6 הוא סעיף טכני מאד,

שמדבר על כל ענין הדרכים.

ח. רובין:

באן מדובר על הפיצויים, ומצב כעל הקרקע גרוע מאד. אם כבר יש כאן התחייבות של הממשלה בכל מקום ותמיד להפקיע, למה לא הכניסו לפחות איזה שהוא חישוב קצת יותר הוגן?

י. ש. שפירא:

אינני יודע אם מצבם של בעלי הקרקעות הוא כל כך רע. אצלנו בארץ החוק הוא די לקוי ובדרך כלל אנחנו משלמים. אם הממשלה רוצה לשנות את החוק, אין שום דבר המונע לתקן את החוק בדרך כלל, אבל אין שום סיבה, אם מפקיעים זאת לקולנוע, שיהיה חוק אחד ואם לצורך זה, שיהיה חוק אחר. יכולים חברי הכנסת להציע לממשלה לשנות את החוק בענין הפקעות, ואז זה יכול על הענין.

בסעיף 6 מדובר על כל הדברים הטכניים בקשר עם הפקעות. בעמ' 10 ו-11 אני רוצה להסב תשומת לבכם למשפט של הציבור בכבישים ובגשרים ובצנורות וכו'. סעיף 7 הוא סעיף משפטי גרידא. אשר למים, קבעו שישפקו להם מים באותה מידה שמספקים למשקים. סעיף 9 מייחד את הדיבור על הצינור שהממשלה בונה ומוכרת להם, ויש פה הרכה דברים שמבטיחים את הבעלות שלהם; שפרסום ברשומות הוא הקובע. סעיף 10 הוא סעיף זמני שמרשה לממשלה להשתמש בצנור כל עוד אין מקבלים אותו. סעיף 11 נותן זכות לממשלה, בתנאים מסויימים, להחיש מהם להגדיל את הצינור ולהגדיל את השקעתם, ואם אינם עושים זאת, לאחר שנעשתה בענין זה פרוצדורה פסויימת, הם מאבדים את הבלעדיות. סעיף 12 בא להבטיח דבר דומה לזה לגבי צנור לסוגי נפט אחרים. סעיף 13 הוא סעיף של צ'רטר.

מ. חזני:

מה פירוש "יעותק" בסעיף 13?

ז. סוזאייב:

איזה נוסח קובע?

י. ש. שפירא:

הנוסח העברי. אין צורך לומר, שכל המו"מ התנהל על הנוסח האנגלי, והם הסכימו

שזה ייחתם בעברית.

סעיף 14 הוא סעיף שהוא הצד השני של הפטבע, שמחייב אותם להחזיק את המפעל במצב מתוקן היטב ולהגיש שירות הולם. אין להקל ראש בהוראה זו, כי זה מחייב אותם להוצאה כספית גדולה מאד. זה מחייב אותם למעשה לחידוש הצינור מדי פעם, כי בלי הוראה כזאת, כשהצינור איננו כדאי, אפשר להזניח אותו, ולא כן המצב.

ז. צור:

ואם תהיה חבלה בצנור? זה רק במקרה של בלאי טבעי.

י. ש. שפירא:

הם חייבים לעשות זאת רק במקרה של בלאי טבעי. אם יש חבלה שהורסת את המפעל, יש להם, כתנאים מסויימים, אפשרות להסתלק. סעיף 15 מטיל עליהם את החובה העיקרית כלפי ציבור הצרכנים וכלפי האנשים שישתמשו בצנור. זה מחייב אותם לא לעשות הפליה בין אנשים, ובעיקר ענין זה חשוב בהתחשב בזה, שיש פה גורמים שונים שעלולים להיות ביחסים יותר טובים מבחינה עיסקית-מסחרית. קבענו עקרון חשוב מאד, שלמרות שהקהל בכללותו איננו צד לחוזה הזה, שתהא אפשרות לאדם הנפגע מאי-מילוי הוראות הזכיון, לפנות לבימ"ש ולהפעיל זכותו. זה בא בעיקר להגן על מחפשי הנפט בארץ ועל צרכנים וספקים.

ח. רובין:

הנוסח הזה אינו תופס למעשה.

י. ש. שפירא:

תבעתי מקודם לנסח זאת בצורה חיובית, ועל זה נלחמנו.

ד"ר ארנון:

צריך לקרוא זאת יחד עם סעיף 15 א'.

היו"ר י. גורי:

כשנאמר "מפאת זה בלבד" וכו', הכינותי שזה יכול להיות מכשול. אם כן, מה זה גורע?

ח. רובין:

מה שנאמר כאן הוא רק חלק של הדין הכללי. כלומר, הדין הכללי אינו חל. אבל לא נאמר

שזה חוזה לטובת צד שלישי.

י. ש. שפירא:

התשובה היא פשוטה ביותר: סעיף 15 א' מחייב לכך. סעיף 19 קובע דברים בנוגע לתקנות סבירות. בין הסעיפים 16-18, הדבר החשוב ביותר הוא בסעיף 16. מה שדאגנו בסעיף 19 - ראשית, שכל הזכויות שבדרך כלל הן בשיקול-דעת החלטי של בעל הזכיון, יהיו מוגבלות "באורח סביר"; שנית, קבענו ששורת דברים טעונים אישור הממשלה. סעיף קטן ג' כולל חלק מהדברים שאינם טעונים אישור השר, אבל הכאנו אותם על ידי סעיף קטן זה למצב, שעל ידי כך למעשה כל דבר יובא לאישור הממשלה.

היו"ר י. גורי:

פירוש הדבר, שרק במקרה שבעל הזכיון יהיה לו ענין מיוחד ככך, הוא יגיש.

י. ש. שפירא:

שכחתי להבליט דבר חשוב בסעיף 15 ב'. סעיף 20 מחייב אותם לאפשר לבעלי הנפט המקומי להתחבר לצנור, וסעיף 21 מחייב את כל התקנות והתעריפים וכו', לפרסם בדרך מסירתם לממשלה, ושיהיו פתוחים לקהל לעיון.

ז. צור:

יכולים להיות קוים מקבילים?

מר דינשטיין:

כן. מי שרוצה להתחבר, הוא חייב להתיר לו.

י. ש. שפירא:

אם אין זו זכות ממסית לבעלי הנפט המקומיים, אבל לא רצינו לקחת בחזרה זכות

שניתנה לפני כן.

ז. צור:

סעיפים 22, ו-24 הם יפויי-הכוח לעשות

את שלשת ההסכמים.

י. ש. שפירא:

מה פירוש סעיף 22 ג'?

מהו מבנה חוק התזרומת והיפויי-כוח? זה בדרך כלל הסכם שחברות מובילות ינותנו ערכות, שעל יסודה מקבלים הלואות מבנקים או בצורה של אג"ת. במסגרת מסמך שעל יסודו מקבלים הלואות ומוכרים אג"ת בשוק, אחד הדברים היסודיים שזה תמיד ניתן בצורה אבסולוטית, שאין דבר שעלול להתרחש, הן באשמת הערב או באשמת הלווה או איזה צד שהוא, הפוטר את הערב מאחריות. לא מספיק ללווה שהממשלה תוכל להשתחרר מהתחייבותה בגלל הסיבה שבזכות הזכיון לא עמד בהתחייבותו.

מ. חזני:

למה לגבי מפעלים אלה מחמיר המשקיע דוקא?

י. ש. שפירא:

זה כמעט סעיף סטנדרטי, האומר שהערב לא יהיה משוחרר מכל הנחה שהמלווה יתן ללווה העיקרי. התקופה היא 15 שנה. פה יש לנו למעשה הערכות אשר לפיהן המדינה אחראית שהתזרומת תהיה כזאת ובמחירים כאלה, שבמשך 15 שנה תספיק לעשות אמורטיזציה של ההשקעה (לאחר כל ההוצאות ותשלום כל המסים).

א. בהיר:

ולאחר הקמת קרנות מתאימים.

י. ש. שפירא:

לאחר הוצאות התפעול והמסים - ההכנסה תספיק רווחים שיאפשרו לשלם ממוצע של 8% של השקעה שטרם נפדתה. במשך 10 השנים הראשונות יש לפדות את אגרות החוב, שזה 80% מההשקעה. בשנה הראשונה ההכנסה צריכה להספיק לאמורטיזציה של 16,800,000 פלום 8%, אבת 8% הם תמיד 8%, אבל 8% מסכום שיוורד. אם לא תהיה תזרומת, אנחנו צריכים לשלם. מאידך, אם לאחר מכן יהיה יותר מהמינימום של 1,5 מיליון טון לשנה, הם צריכים להחזיר לנו כסף. ההחזרה היא מוגבלת. ההכנסה שלו כעצם נקבעת על ידי שני גורמים: הכמות והתעריף. התעריף בנוי על כך, שיגיעו לכמות מסוימת זו,

ד"ר ארנון:

המחשבה שלנו היא, שה"טרו-פוט" הוא 1,5 מיליון טון. זה המינימום, שיהיה תמיד 1,5 מיליון טון, ואם איננו מובילים 1,5 מיליון טון אנחנו חייבים לתת לו פיצוי על הכמות שזה יהיה פחות. אחרי שיעלה ה-1,5 מיליון

יהיה עוד חשבון של קבלה בחזרה, אבל זה סידור מסוכך: חמש שנים אנחנו יכולים לצבור גרעונות שאחרי חמש שנים נוכל לקבל בחזרה. אם בסופו של דבר, אחרי כל הדברים האלה הוא יעלה מעל 1,5 מיליון, אז יהיה תעריף בעד התוספת מעל ל-1,5 מיליון, שיאפשר לו רווח מאד מצומצם מעל למה שאנחנו מבטיחים. אם נוביל פעם במשך ה-15 שנה 2,5 מיליון טון רק בשכיל התצרוכת שלנו, אזי הרווח שלו יהיה בלי ספק יותר גדול מ-8%, כי אז על המיליון הנוסף הוא ירויח גם כן, אבל סכומים מצומצמים. אם יהיה מיליון יותר, המחיר אינו יכול להיות יותר מאשר 60-62 סנט, וזה עולה לו 40-45 סנט. כלומר יהיה לו עוד רווח, אבל לא בסכומים גדולים. אחרי 15 שנה הוא חייב להוביל נפט לתצרוכת שלנו במחיר שהוא הרבה יותר נמוך ממה שנותן לו כדאיות להוביל דרך הצנור.

א. בהיר: מה פירוש תצרוכת מקומית? אם אתה רוצה לקנות נפט בשכיל לזקקו ליצוא?

ד"ר ארנון: אזי זו לא תצרוכת מקומית. כדי ללכת דרך הצנור, במקום סואץ, אתה צריך לקחת בחשבון שאתה צריך להוביל זאת עם סנקר לאילת, ולאחד זאת עם סנקר, ואז יש לך פעמיים טיפול. אנחנו נותנים פטור ממסים 7 שנים ממסירת הצינור בשלב הראשון. שלש שנים אנחנו מקבלים 25% ואחר כך 50%-50%.

מ. חזני: בסעיף 27 אתה מתחייב על שלשה דברים. למה צריך את שלשת הדברים? למה לא רווח שנתי נקי מינימאלי? כלומר, אם חלילה זה יעמוד רק תקופה מסויימת, אתה משלם לו 8% ואת האמורשיזציה של הקפיטל.

ד"ר ארנון: לא יהיה לו מנגנון, לא צריך לשלם לו; לא יהיו לו הוצאות תפעול, לא צריך לשלם לו.

י. ש. שפירא: תהיה הוראה כללית בהסכם התזרומת, שהם צריכים לנהל את ההוצאות שלהם באופן סביר מבחינה טכנית, ואם הם עושים הוצאות בלתי סבירות, הרשות בידי הממשלה לתבוע מהם להחזיר את הנזק שנגרם על ידי כך. אלא כל חוב כזה הם ישלמו לא תוך 15 שנה (כדי לא לפגוע בשוק), או מהרווחים שיהיו להם מעל ל-8%. כל שנה ראשונה צריך להגיש תקציב והוא צריך להיות מאושר. סעיף 23 הוא שוב יפוי-כח לעשות הסכמים שהם עוד בתוך מו"מ.

סעיף 27 עשה על מישהו רושם, כאילו מרשים להם לבנות נמלים בארץ. אם באמת יגדל המסחר הבינלאומי, אין ספק שרוב הנפט יצא לא דרך חיפה כי אם דרך אשדוד, ואז יצטרכו לבנות מזח נפט.

א. בהיר: אם ירצה לבנות את הנמל לא במקום שאתה רוצה, הוא יוכל?

ד"ר ארנון: צריך לקבל אישור.

ח. רובין: הקשר בינינו ובין הקוסורציון הצרפתי הוא לחמש שנים. האם הובטחה אספקת נפט מפרס

ליותר מחמש שנים?

מר דינשטיין: יש יסוד סביר להניח, שנוכל גם הלאה לקבל מאותו מקור.

י. ש. שפירא: לא כתבנו את הזכיון כחלל ריק. היינו צריכים כמידה רבה מאד להילחם בהרבה מהוראות הזכיון של אי.פי.סי, שהיו לרעת התושבים ושל חברת החשמל. מכיון ששמעתי שבכנסת העיר מי שהעיר, מדוע נותנים להם טלפון - זה דבר תפעולי פנימי.

ד"ר ארנון: זה ישנו היום באפיקי-נפט.

י. ש. שפירא: סעיף המסים (32) קובע כלל גדול, שאין משלמים שום מס מלבד המס שכתוב פה. מה שלא כתוב בתוך הקונצסיה, לא משלמים שום מס. זה ספר חוקים פיסקלי, אם אתה רוצה, מיוחד, אבל זה לא כל-כך כך. ביחס למס הכנסה, המצב הוא כזה: ביחס לכל הסחר הם משלמים 25% במשך 10 השנים הראשונות בתור מס הכנסה ו-50% מלאים מהרווחים שלהם כעבור 10 שנים. ביחס לתושבים זרים, זה הסכום שהאיש שילם. אשר לתושבי הארץ, ביחס לאג"ח, הרבית עליהם במשך 5 השנים הראשונות, זה התשלום שמשלם האיש ויותר איננו משלם. לאחר מכן רואים זאת כהכנסה רגילה. אשר לדיבידנדים, לגבי דיבידנדים של מניות שמוחזקות בידי תושבים ישראלים יחידים, הדין הוא ככל הכנסה בכל חברה אחרת. אם הוא חברה - במשך

חמש השנים הראשונות שמכריזים על דיבידנדים הוא פטור מלשלם מס חברות.

ז. צור: אבל פה יש התחייבות מראש, שכל מס שיהיה מוטל לא יעלה על 50%.

ד"ר ארנון: אבל זה אינו חל על תושבי הארץ אלא על החברה.

י. ש. שפירא: כשהתחיל המו"מ בשעתו, מה שהוסכם בינינו היה, שלא ישלמו בכלל מסים אלא תמלוג: 25% במשך כך וכך זמן, ואחר כך 50%. עברנו לקרוא לזה מסים לא מפני שאנחנו רצינו בזאת, אלא מפני שזה טוב בשביל אצות אחרות.

א. בהיר: האם יש לנו הסכם הדדיות עם קנדה?

י. ש. שפירא: אין, אבל יש מו"מ על כך ויש חלק של אנשים שיקבלו את הרווחים שלהם ישר מהארץ בארה"ב. זו גם כן אחת הסיבות מדוע יש שתי קומות.

א. בהיר: מה בענין הארנונה?

מר דינשטיין: אמרנו להם שאין ברירה והם קבלו את הדין.

י. ש. שפירא: ביחס למטבע, העקרון הוא: הם קונים הכל בדולרים ומוכרים הכל בדולרים. כל הכסף שנחוץ להם מחליפים בשער הרשמי אצל הממשלה, ויש להם הנחה אחת בלבד: שאם תחול דבלואציה ויהיו כספים שלהם בבנקים, הם יקבלו את המחיר של יום לפני הדבלואציה.

מר דינשטיין: ורק על כסף שנובע מעסקות שבוצעו לפי השער הקודם.

א. בהיר: החשבון יתנהל בדולרים?

ד"ר ארנון: אם הם צריכים לשלם משכורות, הם צריכים להעביר לנו דולרים. זה בדיוק מה שעשינו עם "של" ועם "סו נול".

מר דינשטיין: מה שעשינו עם "אל-ים", שהוא משק סגור בדולרים. החשבונות יהיו בלירות ישראליות.

י. ש. שפירא: "מדיניות בינלאומית גבוהה" פירושה: נניח שאיזו מדינה ערבית תבקש פעם מעבר דרך הארץ ולהניח צינוג, ואנו נחשוב שזה רצוי מבחינה זו; אז יש לנו הזכות הזאת, אבל אז יש להם הזכות לבוא ולומר: תקנו אותנו. ואז יש שתי אפשרויות לגבי מחיר הקנייה: מחיר הייצור מינוס הפחת פלוס הפיצוי בעד הפסד העסק. אם המחיר נראה לנו כלא כדאי, יש לנו האפשרות לחזור בנו.

היו"ר י. גורי: האם המונח הוא בעל משמעות? מה פירוש "מדיניות בינלאומית גבוהה"?

י. שפירא: מפאת היחסים הבינלאומיים. הממשלה היא הקובעת מהו המונח הזה. ניתן מכתב אישי של ראש הממשלה לברון רוטשילד, שלא ייעשה שימוש בסעיף זה (38) אלא אם השימוש בסעיף זה יביא לידי שלום בין ישראל לאחת או יותר מהמדינות הערביות. אינפורמציה זו היא סודית. הם גילו בענין זה הבנה רבה מאד ואמרו שאינם רוצים שהעסק שלהם יביא לידי מניעת שלום בין ישראל והמדינות הערביות.

"כח עליון" הוא דבר מאד טכני.

מ. חזני: אבל אם הוא יעשה השבתה בלתי מוצדקת?

י. ש. שפירא: זה חל על שני הצדדים. זה סעיף כללי, של "כח עליון", שאתה מוצא אותו בתשעים אחוזים של חוזים. סעיף 41 מדבר על תשלום פיצויים ועל ביטול הזכיון במקרה של הפרה. הבורר שמתמנה ב-90% הוא עורך דין מציריך. היתה הצעה אחרת, שאני צריך להגיד לשבחם של עורכי-הדין של הצד שכנגד, שהם לחצו בענין זה שהבורר יתמנה על-ידי נשיא בית-המשפט העליון בארץ. יש דעה שאומרת, כי בענין שהממשלה מעוניינת וכל ציבור הצרכנים בארץ מעוניין בו - מוטב שהבורר לא יהיה דוקא זה. היה כבר נוסח כתוב אחר, אבל בענין זה הם עמדו על שלהם.

ח. רובין:

כאן כתוב משהו על המקום בו מתקיימת הכוררות.

י. ש. שפירא:

החוק הוא החוק הישראלי.

ח. רובין:

האם זה מחייב את פריז?

י. ש. שפירא:

רק אם הממשלה תסכים שהיא תהיה בפריז, היא תהיה שם. היתה גם עוד סיבה, כי הם אמרו: ככל שהכוררות יותר יקרה וקשה אנשים יתפשרו במקום ללכת לכוררות.

יש להם רשות לוותר על כל צנור, מלבד הצנור הזה, ואז הממשלה יכולה לקנות זאת תוך 25 שנה מהתחלת הזכיון. לאחר 25 שנה מקבלים זאת חינם.

מ.ג.א. פירושו: American - A.P.I.

Petroleum Institute

הם יכולים להעביר את הזכיון למישהו אחר כלי הסכמת הממשלה, בתנאי שמקבל הזכיון, 51% לפחות של זכויות הדעה הם בידי החברה הזאת. הם אינם יכולים לבחור להם כתובת בארץ, שאין לנו אתה יחסים דיפלומטיים. יחד הדברים הם פורמליים ביותר.

מה שחשוב הוא סעיף 58, שסטר הזכיון הזה יכנס לתקפו אם הכנסת השלישית תחוקק חוק הנותן לו תוקף.

אסביר את ענין חוזה המכר: חוזה המכר איננו כזה, שהוא טעון באיזה אופן שהוא הסכמה או אישור של הכנסת, אלא זה עסק מסחרי פשוט. אשר לשלשת ההסכמים האלה, הם במידה מסויימת לאחר שזה אושר על ידי הכנסת, יחבן מאד שאפשר היה לעשות אותם מחוץ לאישור הכנסת ולהסתפק ביפוי-הכוח שניתן בסעיפים 4-22. כוונתם היתה לקחת את הזכיון ואת זכיון-המשנה ולהניח אותם בשוק הבורסה בניו-יורק ולהצביע על חוק הכנסת, ששום דבר אינו יכול לפסול אותו זולת הכנסת עצמה.

ברור שעד כמה שאני מבין בענין זה של רטיפיקציה - וזוהי רטיפיקציה - אין דבר כזה של חצי רטיפיקציה. או שאתה עושה רטיפיקציה או שאינך עושה.

ח. רובין:

סעיפים 4-22 מביאים בחשבון הסכמים מסויימים וקובעים את העקרונות של הסכמים אלה. אחר כך בא החוק ואומר: שר האוצר מוסמך לחתום. שר האוצר הוא צד אחד. הכנסת, זו המועצה של שר האוצר והיא יכולה להגיד לו להתייעץ אתה. היא יכולה גם להגיד, למשל: שר האוצר, באישור שר הדתות.

י. ש. שפירא:

אבל אינני מדבר עכשיו על 3 ההסכמים אלא על הזכיון ועל זכיון-המשנה. שינוי תג פה פירושו, שאין מאשרים. אין זה אומר שאי-אפשר אחר כך לשבת ולסכים על דבר אחר ולהביא אותו.

ביחס לזכיון-המשנה, העיקר שבו הוא, שאנחנו כמעט איננו מעוניינים בתכנון של מסמך זה. זו העברת חלק מהזכויות וחלק מהחובות של בעל הזכיון לבעל זכיון-המשנה. דאגנו לדבר אחד עיקרי: שאין לפרש את המסמך הזה כאילו הוא מקנה לבעל זכיון-המשנה כלפי הממשלה איזו זכות שהיא שלא היתה לבעל הזכיון, ואין להטיל עליו שום חובה כלפי הממשלה שלא היתה מוטלת על בעל הזכיון.

ביחס לשלשת ההסכמים, אומר לכם בגלוי-לב שלו היה לנו הזמן בשעתו, היינו באים אליכם עם המסמכים האלה, כמו שבאנו עם הזכיון וזכיון-המשנה. לא הספקנו לחתום עליהם ויש לנו עבודה רבה מאד בניהול המו"מ בענין זה. אומר לכם בדיוק מה סדר העבודה שלנו. יש טיוטות של כל המסמכים ועכשיו אנחנו עוסקים בזה, שבערך עד הימים הראשונים של ספטמבר כל צד מתחלף בהשגות על עמדתו של הצד השני.

ח. רובין:

מי מנהל את המו"מ בשמם?

י. ש. שפירא:

אברהם לויין וג'ורג' שפירא מניו-יורק. בהתייעצות עם אנשי האוצר ויתר משרדי

הממשלה אני מבין עכשיו את כל ההשגות שלנו, ואנחנו צריכים להמציא להם עד תחילת ספטמבר, וכן הם מצידם. בערך ב-10 בספטמבר אנחנו נפגשים בפריז וחייבים לגמור ולחתום עד 31 באוקטובר. עכשיו אינני עוסק בפוליטיקה, אני איש עבודה ואינני מעלה על זעתי שנגמור את המלאכה לחתימה לפני השעה האחרונה. כך אני רואה את פני הדברים, ופה יש הוראה שאם לא נחתום ב-31 באוקטובר, כל העבודה שעשינו ושהכנסת

עשתה, בטלה ומבטלת. להגיד שהממשלה תוכל לחתום על זה אחרי אישור ועדת הכספים של הכנסת, זה אומר שועדת הכספים צריכה לשבת במו"מ. לן אפילו היה המו"מ בארץ לא הייתי רואה את הדבר הזה לאפשרי. אבל הם עמדו על זאת, ואני פשוט אינני רואה את הדבר הזה לאפשרי.

א. בהיר:

אני מציע לכתוב בסוף סעיף 3 בחוק: "ויביא אותם לידיעת ועדת הכספים". אני מתנגד לכתוב "באישור ועדת הכספים", כי המצב למעשה יהיה מצב של היום, ונוכל או לקבל אותם או לדחות אותם, ואינני רוצה שהועדה תקבל על עצמה אחריות פיקטיבית.

היו"ר י. גורן:

אם סמי מכאן סודיות, מה משמעות להביא לידיעת ועדת הכספים? הרי זה יובא לידיעת כל הציבור. רציתי לדעת אם זה סודי.

י. ש. שפירא:

אינני רואה אפשרות שעד 31 באוקטובר מסמכים אלה יתורגמו לעברית.

מ. חזני:

ה"כ בהיר עשה מעניין זה עניין עקרוני, ואינני מקבל דעה זו להלכה, אם כי אני מקבל את ההצעה למעשה. הוא מוותר על זכות הועדה, ואני אינני מוותר על הפקדון שהבית נתן בידי לקיים בקורת פרלמנטרית על דבר יסודי כזה. באופן עקרוני דבר כזה היה צריך לקבל אישורה של הועדה לפני המעשה, ואינני רשאי אפילו לוותר על כך בתנאים רגילים. הכנסת צריכה לקיים נאמרה בקורת על דבר יסודי כזה. לכן אני באופן עקרוני חול על דעה ה"כ בהיר, ואילו לוח הזמנים היה מאפשר זאת הייתי עומד על כך ועל תוקף, שיהיה אישור מוקדם של הועדה.

י. ש. שפירא:

הזמן היה מאפשר זה היה מובא לאישור הכנסת, זאת היתה הכוונה. רק המירוץ עם הזמן הפך את הדבר.

מ. חזני:

אני מקבל את הצעה.

י. ש. שפירא:

סעיפים 22 וכו' יושב האנגלי הוכנסו ברגע האחרון, כי רצו שלא נספיק. אילו היונו נמצאים תחת לחץ זה, זה היה עולה לך בחרבה מאד ונתורים בחוזים אלה.

מ. חזני:

אני מקבל ברצון להשומת-לב ישיבה זו, הנמסרת בשם הממשלה. בשום לב לא אלאחר שאני מצביע על כך, אני מוכן להתחשב בזאת ואינני דורש אישור מוקדם של הועדה, אבל אינני יודע מה מונע למטור הודעה לועד.

י. ש. שפירא:

הדוקומנט איננו סודי. הוא נוגע לתום הארץ, לא רק לחברי הכנסת. דעתי היא, שחובתו של שר האוצר לפסס את תוכן המסמכים האלה ב"רשומות" כדי שידע כל אזרח בארץ על כך, כי זה היה מתפדם ב"רשומות" אילו היה לנו זמן.

מ. חזני:

אתה יכול לומר זאת לגבי כל עניין פיסקאלי תקציבי, אבל יש סדר מסויים שאומר: אם לא אישור, אזי הודעה.

ד"ר ארנון:

אני מקבל זאת. אמרתי בדיון שהיה בינינו, שצריך להיות אישור של ועדת הכספים. יש לנו נימוק מטריאלי בעד אישור, כי אני במו"מ נמצא במצב יותר חזק. עשינו מאמץ עליון שבכל מקרה הסכם ה"טרו-פוט" יהיה פה. אני משוכנע שאם נכתוב "באישור ועדת הכספים", הפעם זה יחליש אותנו, כי העובדה שהם יודעים שאין לנו זמן היא לא תמיד לטובתנו. גם אני משוכנע שיחתמו על ההסכמים ברגע האחרון.

י. ש. שפירא:

החתימה היתה קבועה ל-12.30. ב-1130 צריך היה להדפיס שני עמודים חדשים לאחר שסודר איזה דבר שהיה שנוי במחלוקת.

ד"ר ארנון:

אני משוכנע שהפעם זה לא יהיה לטובתנו, אם נוסיף את העניין. אנחנו היינו רוצים אישור ומבינים את הנימוק נגד האישור.

היו"ר י. גורי:

אני מציע: תוכן ההסכמים יובא לידיעת ועדת הכספים.

ד"ר ארנון:

אני מקבל זאת.

מ. חזני:

שאלתי בדרך צחוק, האם ראית שזה אינו חל בשבת, כי לא עלה בדעתי שלא בדקתם דבר כזה, כי זה דוקומנט היסטורי.

י. ש. שפירא:

לא בדקתי.

מ. חזני:

אני בטוח שאילו בדקת היית כותב 30 באוקטובר (31 זו שבת). אני מאד מצטער על כך, כי זה דוקומנט היסטורי.

י. ש. שפירא:

גם אני.

מ. חזני:

אני מציע שתנסה להציע לצד השני שינוי קטן אחד: שיהיה כתוב ב-31 באוקטובר בערב. אני בטוח שאם תסביר לצד השני, הוא יסכים לכך.

י. ש. שפירא:

זה לא מספיק. זה טעון אישור של ועדת הכספים של הכנסת. אין לשנות פה תג בלי הסכמת ועדת הכספים.

מ. חזני:

אני רוצה הודעה מהממשלה, שהחלטה הזו לא ייחתם בשבת, אלא אם יהיה צורך - במוצאי-שבת.

היו"ר י. גורי:

31.10 מסתיים ב-12 בלילה. האם בגלל זה יתפוצץ ההסכם?

י. ש. שפירא:

אני מבטיח לך: אם הדבר הזה יהיה ניתן מבחינה טכנית. יש חסרון בדבר, והוא: שהמסמך מתפרסם ב"רשומות". אם הדבר הזה יהיה נתון מבחינה טכנית, אצאג לך. האמן לי שלו הייתי חושב על זאת, הייתי עושה זאת.

היו"ר י. גורי:

אני רוצה להפנות תשומת לבכם לשלש מלים: "או לפני כן".

י. ש. שפירא:

אני מבטיח לך לעשות מאמצים שיהיה כתוב: במוצאי שבת ב-31 באוקטובר. אבל אני מודיע לך: בתנאי אחד, אם הצד שכנגד יסכים.

מ. חזני:

אבל אם זה לא יתוקן, אתם מודיעים שהחלטה לא ייחתם בשבת, אם זה לא יהיה.

ח. רובין:

בסעיף 3 אני מציע אחרי המלים "שר האוצר" להוסיף: "לאחר אישור ועדת הכספים של הכנסת! אני מציע להוסיף פיסקה 4 בסעיף 3: "הסכם המכר". אינני מקבל בהנמקה של מר שפירא את הקשיים הטכניים. הממשלה כבלה את עצמה על ידי כך שקבעה תאריך זה. ייעשה מאמץ לשבת ולגמור. זו בעצם פרוצדורה בלתי-רגילה, שהכנסת וועדת הכספים נתנו לממשלה ללכת בה בדיון מקוצר ביותר בכל השלבים, ואני רוצה להניח שחברי הוועדה יתחשבו בלחץ של זמן. אין דבר אם חברי הוועדה, בתקופת הבחירות, יתכנסו עוד פעם למתן אישור. אפשר ב-29 באוקטובר להתכנס ולאשר, או לא לאשר. בהסכמים אלה יש חלק בלתי מבוטל של התנאים המסחריים.

יש לי עוד שתי הצעות: בסעיף 19 של הזכיון מדובר על תעריפים. אני מציע שיהיה סעיף בחוק, שיגיד: "התעריפים (או מקל מקום, של טען פנים) יפורסמו ברשומות". הייתי מציע תעריפים בדרך כלל, אבל אני מוכן להסתפק בכך.

בסעיף 49 של הזכיון אני מציע, שאם הזכיון יפורסם ברשומות, שגם השינויים לפי סעיף 49 יפורסמו ברשומות.

אני מציע שתהיה הגבלה בענין האגרות והעיון במסמכים.

אשר לתרגומים, בשביל מה זה דרוש? אני מבין שיש צורך בזה בשביל בורר, אבל מה שחסר לי - שיוגד מקודם שהנוסח העברי הוא הקובע. במידה שאני יודע את המסמכים, זה לא נאמר

בשום מקום. כדי למנוע אי-בהירות הייתי מתחיל בסעיף 5: "פכלי לגרוש מכך שהנוסח העברי הוא הקובע" וכו'.

ז. צור: אני מבחין בין חוקר המכר ובין שלשת ההסכמים. מה שנוגע לחוזה המכר, חשוב היה לדעת זאת, אבל אינני רואה בזה דבר מהותי. זו עיסקה שהממשלה עושה, כמו דברים אחרים, ואין הכנסת מתחייבת בזה לשום דבר מיוחד. לעומת זאת שלשת ההסכמים הם מהותיים, ומה שיהיה כתוב בהם קובע במידה רבה את תוכן הזכיון. אני חושב דבר זה לבלתי-אפשרי - שנאשר חוק עם יפוי-כח בלנקו כשההסכמים לא אושרו. אינני מתעלם מהקשיים. בדרך כלל אפשר לראות שאנחנו מאשרים זאת, ושמענו גם דברים על ההסכמים עצמם, ואני יכול לומר שאני מאשר את הזכיון עם ההסכמים, אלא אם יחולו בו שינויים מאד בולטים.

לכן מבחינה זו אני חושב שאפשר להגיע לידי סיכום, שיש יפוי-כח. אבל את הענין הזה, אפילו תראה זאת כדבר רשמי, שייאמר בחוק "באישור ועדת הכספים" ושיכנסו את הועדה כדי לאשר זאת - על זאת, לפי דעתי אי-אפשר לוותר. צריך מבחינה זו לעשות את כל ההקלות.

י. ש. שפירא: אתה מסכים שיגישו את המסמכים לוועדה באנגלית?

ז. צור: כן, אני מסכים לזה.

ח. רובין: בהחלט.

א. בהיר: אבל צריך להתום על טופס עברי.

י. ש. שפירא: חתמו זאת בעברית מפני שזה הלך לכנסת.

אנחנו לא הסכמנו להביא לכנסת שלנו

מסמך בשפה זרה לאישור.

היו"ר י. גורי: כמובן ששאלתי תפול לאחר שנותנים את כל ההקלות שח"כ רובין מוכן לתת, כלומר להתכנס אפילו ב-29 באוקטובר או ב-30 בו וכן לראות את הדוקומנט באנגלית. אילו הייתם מסכימים על יסוד שתי הקלות אלו, אזי אין לי שאלה. אני מבין שהמלחמה פה היא מלחמה על עקרון מסוים - שלא יוצר תקדים, שענין כה עדין ובעל משקל לא יובא בפסים כאלה, כי מדברי ח"כ רובין וצור מסתבר מאליו שאחרי שהענין יובא ברגע האחרון, אנחנו נאשר.

נניח שאתם לא מסכימים - לא מתוך עקשנות אלא מתוך טעמים ענייניים - אזי אני צריך לעלות על במת הכנסת, לאחר שתהיה הסתייגות ח"כ רובין וצור, ולהשיב. הם יוכלו לומר שמבחינה עקרונית ודאי שאין התנגדות מצד הממשלה שענין כה נכבד יקבל אישור של ועדת הכספים, אם אי-אפשר לקבל את אישורה של הכנסת, וגם הדבר איננו סודי בכלל. אולם המסיבות הן כאלה, שהממשלה לא רצתה להסתכן באיזה שהן הכבדות מתוך הנימוק שזה לא יכול להיות מוכן ברגע האחרון. אז ישאל השואל: צאו וראו - ענין לזה לא יכול להיות ב-29 באוקטובר? מדוע זה מוכרח להיות דוקא 31 באוקטובר? עושים מאמץ שזה יהיה ב-29. על זאת כבר לא אדע מה להשיב.

י. ש. שפירא: הדרישה שזה יובא לאישור ועדת הכספים היא דרישה מאד לגיטימית.

היו"ר י. גורי: ואין גם התנגדות לכך.

י. ש. שפירא: גם שאלת הזמן, בסופו של דבר מה שאפשר לעשות ב-31.10 אפשר לעשות ב-28.10. אין זה מחושב עד כדי כך בסרגל. תשב ועדת הכספים של הכנסת והחברים ידונו בכך בזריזות. יש קוץ אחד באליה זו, ואגיד לכם מה הוא: הרי הם רצו להסכים אתנו, שיהיה כתוב בחוזה שהכנסת תאשר בחוק "העתק בנוסח הרצוף בזה". אמרנו להם שזה לא הלך. שר האוצר יבוא לכנסת ויגיד: אני תובע שיהיה נוסח זה - זה בסדר גמור וזה קונסטרוקציוני; אבל ששר האוצר יחייב את הכנסת, שהיא תנסח כך או אחרת - זה פשוט אינו בא בחשבון. ששר האוצר יעשה חוזה עם גוש שלישי שיגיד, שהוא מתחייב שהכנסת תחוקק חוק בצורה כזאת וכזאת - זה בלתי אפשרי. לפני החתימה כתב שר האוצר מכתב לכרוך רוטשילד ואמר: הממשלה החליטה להגיש הצעת חוק כזאת ומקווה שהכנסת תאשר אותו, אולם אם הכנסת תעשה שינויים בתוך החוק הזה ואתם

תחשבו שזה פוגע בזכותכם, יש לכם הזכות לומר שאתם יוצאים מהענין.
זה בעצם אותו דבר, אבל בצורה נאותה ומבלי לפגוע בפרסטיז'ה
קונסטיטיוציונית של הכנסת. אינני חושב שהכנסת השינוי הזה,
"כאישור ועדת הכספים של הכנסת", שזה יכול לתת להם הצדקה
להשתמש בדבר הזה. זה יכול לשמש תואנה. כשאני לעצמי אינני
חושב שישתמשו בה. אני אומר לכם כל מה שיש פרו וכל מה שיש קונטרה.
זה יותר כובל אותי. אני שואל את ד"ר ארנון, אם הוא חושב שהם
עלולים לעשות מזה "קאזוס בלי", אם נקבל את הצעת ח"כ רובין.

ד"ר ארנון: כן. אני מאד חושש מזאת. הם לא יכולים
לעשות "קאזוס בלי" מענין ההודעה; זה
אינו ענינם. אבל כמו"מ שהיה הם רצו שזה יהיה ביתד והם ראו
את העובדה שזה לא יהיה כך, כוותור מצידם. אבל הם אמרו לנו:
אנחנו רוצים שתבואו לפריז ושם נגמור.

י. ש. שפירא: אזי אנחנו נגמור הכל, אבל זה לא ייגמר
עד שטר האוצר יחתום, ולפני שהוא
יחתום הוא יקבל את אישור הועדה.

ד"ר ארנון: הייתי רוצה לשאול את הועדה, אם היא
היתה יכולה לקבל הבטחה מהאנשים
שמספלים בענין, שנעשה כל מאמץ להביא זאת עוד לפני החתימה
לועדה, מבלי שזה יהיה בחוק.

ז. צור: אני מוכן לתת את ההבטחה, אבל שזה
יהיה רשום בחוק. אני מוכן שאפילו
יו"ר הועדה בלבד יעשה זאת, אבל זה חשוב כתקדים מבחינת סוברניות
הכנסת.

ח. רובין: אני מוכן לתת לך הבטחה - לא שאני
מאשר זאת, אבל שלא אעכב את האישור
אפילו לא בחצי דקה.

י. ש. שפירא: אולי תאפשרו לי, לפני זאת, לשוחח עם
עורך-הדין של הצד השני בניו-יורק
ולראות אם הוא יראה בזה "קאזוס בלי".

ד"ר ארנון: זה יהיה שבוע ימים לפני הבחירות.
אני רוצה הבטחה אישית של שמונה חברי
ועדת הכספים, שיאפשרו לנו את הענין, כמו שח"כ צור אמר זאת.

היו"ר י. גורי: קודם כל, שמונה כבר יש לך. אני מודיע
על דעת ששה חברי ועדת הכספים, וח"כ
צור הוא השביעי, ח"כ חזני הוא השמיני וח"כ סוזאיב הוא התשיעי,
וח"כ רובין הוא העשירי.

מר דינשטיין: לאחר שהכנסת תאשר בקריאה שניה ושלישית
את שטרי הזכיון, אבריק מברק לברוך
רוטשילד, שאני שמח להודיעו שהיום הכנסת אישרה זאת וזאת. לגבי
שלשת ההסכמים האלה ניתן יפוי-הכוח, כפוף לאישור סופי של ועדת
הכספים בלבד.

היו"ר י. גורי: סכמנו, איפוא הסכם ג'נטלמני בין ועדת
הכספים ובין המייצגים את האוצר, שההסכמים
האלה יוגשו - ולו גם כאנגלית - בכל אופן אפילו אם יוגשו יומיים
לפני 31 באוקטובר, ואז אמרתי שלפחות עשרה חברים שותפים להסכם זה,
ואני מניח שגם היתר. והחברים הם: אני הודעתי על דעת ששה חברי
ועדת הכספים, שלא יהיה כל עיכוב מצידם. ח"כ צור הודיע על דעתו;
ח"כ חזני הודיע על דעתו; ח"כ סוזאיב, שהלך, אמר: "מה שתשיגו,
תשיגו". העשירי הוא ח"כ רובין, שמודיע מצידו.

ח. רובין: אינני מבטיח מתן הסכמה, אבל אני מבטיח
הבטחה מלאה, שלא יהיו מצדי כל עיכובים.

היו"ר י. גורי: זה ההסכם הג'נטלמני, ולא צריך פה אחד
ומספיק אם יש רוב. הסכם ג'נטלמני זה
רשום בפרוטוקול של ועדת הכספים.

אני נמצא במצב קשה רק מבחינה אחת:
יכול להיות שיקום אחד מחברי הועדה ויגיד: אינני מכין אנגלית,
ולא תוכל לתבוע ממני להסכים למה שאינני מכין.

י. ש. שפירא: ייעשה מאמץ עליון שיהיה תרגום עברי.

היו"ר י. גורי: אני רוצה לברר את המצב, כדי לוודא
שעם התיקון הזה - "באישור ועדת הכספים",
ועם ההסכם הג'נטלמני שנרשם בפרוטוקול הועדה, הועדה היא בעד
האישור של החוק. אבל נוסף לכך יש עוד תיקונים.

ח. רובין: אני הצעתי הצעות בקשר להסכם-המכר,
פרסום התעריפים (לפחות טען-פנים)
ופרסום השינויים; ובסעיף 5 אני מציע להוסיף: "מבלי לפגוע
בכך שהנוסח העברי של הזכיון קובע" וכו'.

א. בהיר: לא קבלתי תשובה, מדוע אי-אפשר משם החוק
להוציא את המלה "זכיון".

י. ש. שפירא: אני יחד עם חברי, קבלנו עליון אחריות
די גדולה בענין אישור ועדת הכספים,
מתוך הנחה שזה לא יהיה "קאזוס בלי", ואני אומר לך שאם תתקבל
הצעת ח"כ בהיר זה יכול להיות "קאזוס בלי". הוצאת המלה הזאת
אינה פותחת שום דבר. בשביל ה"רשומות" אני מתבייש?

מר קטרון: החוק הוא לא חוק כל צינורות הנפט
בארץ.

א. בהיר: אני מקבל את הנימוק של מר קטרון.

י. ש. שפירא: סעיף התרגומים: על מה אנחנו חותמים
ועל מה אנחנו מקבלים אישור הכנסת? -
לא על מסמך אנגלי ולא על מסמך צרפתי, אלא על המסמך הזה. כלומר
שמאשרים את הזכיון רק בנוסח העברי. אנשים אמרו, ובצדק: אנחנו
חותמים על מסמך והמינימום מחייב ששנינו יודעים את השפה, והם
אינם מכינים אף מלך עברית. אחר כך, אהרי דיבורים נאמר: אנחנו
רוצים שזה יהיה כתוב גם באנגלית וגם בעברית, ושהנוסח האנגלי
יכריע. אמרנו להם שזה ענין של כבוד לאומי ולא נוכל לוותר עליו.
אלא מה - ניתן אישור של שר המשפטים.

ח. רובין: וותרתי לך.

י. ש. שפירא: ביחס לפרסום התעריפים, אתה חושב שענין
זה של הגשת התעריפים והזכות לכל אזרח
לבדוק זאת, הלך באופן קל? זה הלך כקריעת ים סוף, כי טענו שזה
סוד מסחרי שלהם. כל אחד קורא "רשומות". למי נחוץ הפרסום ברשומות?
סוף כל סוף זה מענין ציבור לא גדול.

ח. רובין: זה מענין, נניח, תר-הכנסת שתופס הגדלה
בלתי מוצדקת.

י. ש. שפירא: אין צורך, בשביל לקבל אינפורמציה,
אלא לכתוב שאילתא לשר. מספיק לכתוב
לשר ואז הוא חייב לתת לך תשובה קשה לנו להטיל עליהם חובה
לפרסם את הסוד המסחרי שלהם בכל העתונים.

ח. רובין: מהו התעריף שלהם, זה סוד מסחרי? אפילו
את המחיר של נסיעה באוטובוס מצפורי
לנצרת אתה מפרסם.

י. ש. שפירא: הפרסום שעשינו, הוא פשרה. אשר לשינויים,
לזה אני מסכים. אני מסכים שתהיה הוראה,
שאם יחול שינוי - שהשינוי יפורסם ב"רשומות".

מ. חזני: שטר מכר, לא תפרסם אבל תימסר הודעה
לועדת הכספים.

ד"ר ארנון: לא כחוק, אבל תהיה הודעה לועדת הכספים.

ח. רובין: אזי אני אציע זאת כהסתייגות.

מר קטרון: עורך ה"רשומות" הודיע לי שלא יספיק תוך 10 ימים לפרסם חוק זה, בגלל החומר הרב, והוא מבקש שבחוק זה, בסוף, יהיה אותו סעיף שישנו בחוק התקציב: "על אף האמור בחוק המעבר תש"ט-1949 יפורסם חוק זה ברשומות תוך חדשים מיום קבלתו בכנסת".

ה. רובין: לצערי, אני עומד על זאת. אם אוותר, אודיע ביום שני.

היו"ר י. גורי: אני מקווה שעד יום ב' תשקול בדעתך.

ה צ ב ע ו ת

		הצעת ח"כ רובין, להוסיף סעיף-קטן (4) לסעיף 3: "חוזה המכר"
לא נתקבלה. הסתיגות	-	
נתקבל	-	סעיף 1, כהצעת הממשלה
נתקבל	-	סעיף 2, כהצעת הממשלה
נתקבל	-	סעיף 3, בתוספת התיקון בדבר אישור ועדת הכספים
נתקבל	-	סעיף 4, כהצעת הממשלה
נתקבל	-	סעיף 5, בנוסח הבא: "שנויים בזכיון: שר האוצר יפרסם ברשומות כל שינוי בשטר הזכיון שיעשה על פי סעיף 49 שב"ו"
נתקבל	-	סעיף 6, כהצעת הממשלה
נתקבל	-	סעיף 7, כהצעת הממשלה
נתקבל	-	סעיף 8, כהצעת הממשלה
נתקבל	-	סעיף 9, בנוסח הבא: "על אף האמור בחוק המעבר תש"ט-1949 יפורסם חוק זה ברשומות תוך חדשים מיום קבלתו בכנסת"
נתקבל	-	שם החוק, כהצעת הממשלה

הישיבה ננעלה בשעה 2100